

„В ПОЛИТЕ НА ВИТОША“ – МОДЕРНОСТТА НА ЖАНРА

Несъмнено изразът „модерността на жанра“ е оксиморонно и амбивалентно понятие, тъй като жанрът по дефиниция е консервативен, обозначаващ исторически възникнала форма, в която се вплитат предхождащи го литературни следи и където е видим ефектът на интертекстуалността. Независимо от факта, че литературният термин отправя към вече съществуващото, структурно оформеното и исторически легитимираното, и като такъв реферира към литературната традиция, правейки разпознаваеми нововъзникналите произведения, за да се яви като форма изразител на континуитета и на диахронията, в качеството му на модерност ще разбираме неговата обществена положеност като културен факт, свързан с актуалната културна ситуация, ориентиран към социума, където е произведен съответният текст, в който резонират идеологията и обществените настроения на времето. Модерността на жанра ще ни занимава в аспекта на онази форма на социалност, която придобива литературният артефакт – една пиеса от ранния български модернизъм; артефакт, превърнат и в театрален, чрез статута му на двойна обществена публичност и отредената му драматична съдба в историята, което въпреки протестите на някои съвременници го полага в съкровищницата на българската литература.

Бурният сблъсък на първата пиеса на Пейо Яворов с нейната съвременна публика от април 1911, когато литературният текст бива публикуван, и от септември 1911 година, когато се състои премиерата му на първата сцена в страната, а именно в Народния театър в София, неизбежно свидетелства за разколебаване на жанровата идентичност на Яворовата творба в рамките на жанровите нагласи и очаквания на читателската и театралната публика у нас. Този двоен по предназначението си текст провокира различни жанрови модели в съзнанието на пишещите, търсещи общото, което го свързва с други познати и утвърдени литературни форми, или особеното, което го разграничава от българската традиция и го превръща в новаторски за нея подход. Полемиката за драмата „В полите на Витоша“ се превръща основно в полемика за жанра ѝ, а оттам и за различния жанров инструментариум, чрез който тя ще бъде подложена на интерпретация. Разколебаването на публиката в жанровата идентичност